

№2(13) 2018

FUA

femida.ua / Юридичний журнал

ТЕМА НОМЕРА:

БЛОКУВАННЯ ПДВ-РАХУНКІВ. ЧИ ЗАКОННО ЦЕ?

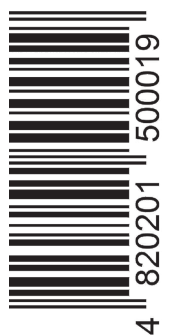
с.30

КУПІВЛЯ ТОВАРІВ В ІНТЕРНЕТІ. ЯК НЕ ДАТИ СЕБЕ ОШУКАТИ

с.19

СТАРИЙ ДРУГ КРАЩЕ НОВИХ ДВОХ: ЯК ЗВІЛЬНЕННЯ ПРАЦІВНИКА ВПЛИВАЄ НА ВАШ БІЗНЕС

с.26

Літо 2018 року принесло непередбачувані погодні умови, що примусило багатьох задуматися про незворотні процеси кліматичних змін на планеті. Але нам, юристам, до таких стресів не звикати, адже нестабільна законодавча «погода» вже давно навчила нас завжди бути готовими до життя в часи постійних змін.

Триває парламентське міжсезоння — законодавці пішли у відпустку, тому саме час детально ознайомитися з їх нещодавніми напрацюваннями та морально підготуватися до нових сюрпризів.

На жаль, дуже часто свіжі закони не тішать ні якістю законодавчої техніки, ні можливостями для адекватної їх реалізації. Пригадаймо, як раділа юридична спільнота, коли до нинішнього скликання Верховної Ради було обрано досить багато юристів-практиків. Здавалося, вони виконують свою просвітницьку місію та стануть справжніми гуру серед парламентарів. Але не так сталося, як гадалося... Політика диктує свої правила. А ми і далі залишаємося залежними від фантазій депутатів.

Гортаючи сторінки літнього номеру FEMIDA.UA, ви можете ознайомитися із останніми правовими новинами, аналізом важливих законодавчих змін у сфері судочинства, податків, ведення та захисту бізнесу тощо. Також наші автори висвітлюють особливості реєстрації авторських прав, здійснення онлайн-покупок, нюанси трудових правовідносин та інші актуальні теми.

Якими б не були законодавчі погодні умови, юрист завжди повинен мати цілий арсенал «парасольок».

З повагою, головний редактор
НАДІЯ ВОРОНИЦЬКА-ГАЙДАК

ТЕМА НОМЕРА:
ПОДАТКИ

**БЛОКУВАННЯ ПДВ-РАХУНКІВ.
ЧИ ЗАКОННО ЦЕ?**

30

ЗАСНОВНИК ТА ВИДАВЕЦЬ:
ТОВ «БСВ Профменеджмент»

**АВТОР ІДЕЇ
ТА ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:**
Надія Вороницька-Гайдак

ДИЗАЙН ТА ВЕРСТКА:
Вікторії Піхоти

АДРЕСА:
02140, м. Київ,
вул. Бориса Гмирі 1/2, оф. 141
тел.: (044) 568-00-77
моб. тел.: (067) 597-25-94

Свідоцтво про державну
реєстрацію друкованого
засобу масової інформації:
серія КВ № 18044-6894Р

АДРЕСА ДЛЯ ЛИСТУВАННЯ:
02140, м. Київ, а/с - 92 «Феміда»

Передрук матеріалів можливий
лише за наявності письмової
згоди редакції. Думка редакції
може не збігатись з думками
авторів. Відповідальність за
зміст реклами несуть рекламо-
давці. У випадку виявлення по-
ліграфічного браку для заміни
примірника номера звертай-
тесь до редакції. З питань роз-
міщення реклами звертайтеся
до головного редактора.

Наклад: 2000 примірників.

4

НОВИНИ
ОГЛЯД АКТУАЛЬНИХ
ЗАКОНОДАВЧИХ ІНІЦІАТИВ
ТА ПРИЙНЯТИХ АКТІВ

14

СУДОВА ВЛАДА
ВПРОВАДЖЕННЯ
ІНСТИТУТУ ПОПЕРЕДНЬОГО
ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ
ЗА УЧАСТЮ СУДДІ

17

АВТОРСЬКЕ ПРАВО
РЕЄСТРАЦІЯ АВТОРСЬКОГО
ПРАВА У БІБЛІОТЕЦІ
КОНГРЕСУ США.
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

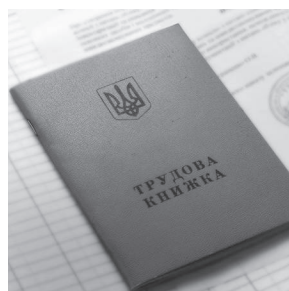
19

ПРАВА СПОЖИВАЧІВ
КУПІВЛЯ ТОВАРІВ
В ІНТЕРНЕТІ. ЯК НЕ ДАТИ
СЕБЕ ОШУКАТИ

22

ТРУДОВІ ПРАВА
ЩО РОБИТИ У ВИПАДКУ
ВТРАТИ ТРУДОВОЇ
КНИЖКИ

26

ЕССЕ
СТАРИЙ ДРУГ КРАЩЕ
НОВИХ ДВОХ: ЯК
ЗВІЛЬНЕННЯ ПРАЦІВНИКА
ВПЛИВАЄ НА ВАШ БІЗНЕС

ЮЛІЯ ШЕШУРЯК

спеціально для femida.ua

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ОМБУДСМЕН ДОПОМОЖЕ ВИРІШУВАТИ СПОЖИВЧІ СПОРИ

У сферах енергетики та комунальних послуг часто виникають спори між споживачами та компаніями-постачальниками, і однією з моделей їх позасудового вирішення є енергетичний омбудсмен. Незабаром такий інститут з'явиться і в Україні, адже це передбачено Законом «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг».

Наразі певні повноваження по розгляді спорів споживачів входять до компетенції НКРЕКП. Окрім того, відповідно до Правил користування електричною енергією в енергопостачальних компаніях було створено інформаційно-консультаційні центри, які забезпечують зворотний зв'язок компаній зі споживачами. Але в даному разі мова лише про ринок електроенергії, до того ж, виникають сумніви щодо неупередженості таких центрів. Тому можна констатувати, що споживачі послуг на енергетичних ринках не мають свого захисника.

Проект Закону «Про енергетичного омбудсмена» (№ 7059) вже давно зареєстрований у парламенті, але лише нещодавно він отримав схвальний висновок профільного комітету з питань паливно-енергетичного комплексу та рекомендацію до прийняття за основу. Цілком вірогідно, що депутати розглядатимуть законопроект у новому парламентському сезоні.

Законопроект заплановано визначити принципи організації та напрями діяльності енергетичного омбудсмена, механізм його взаємовідносин з державними органами та органами місцевого самоврядування, а також суб'єктами господарювання, що здійснюють діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг. Передбачається створення незалежного Офісу енергетичного омбудсмена.

Згідно законопроекту, енергетичний омбудсмен призначається Верховною Радою України строком на 5 років. Серед його функцій — вирішення споживчих спорів, здійснення впливу на формування споживчої політики, надання порад та консультацій споживачам, спостереження за проблемами споживачів. Варто зазначити, що споживачами в розумінні законопроекту є фізичні особи та суб'єкти мікропідприємництва.

Енергетичний омбудсмен буде займатися непорозуміннями з рахунками за спожитий газ чи електроенергію, вирішувати проблеми з відключенням від постачання, якістю обслуговування тощо. Тобто, діяльність енергетичного омбудсмена спрямовується, передусім, на посилення ролі споживачів.

Проектом передбачена наступна процедура. Спершу споживач подає свою скаргу до підприємства з метою досягнення згоди, якщо ж такої згоди не досягнуто — є можливість передати свою скаргу до енергетичного омбудсмена задля його ефективного позасудового вирішення. Строк розгляду спору омбудсменом не перевищує 30 днів із моменту отримання скарги. У випадку невиконання суб'єктом господарювання рішення енергетичного омбудсмена інформація про спір передається до НКРЕКП, яка розглядає спір на своєму відкритому засіданні, з можливістю наступного накладення санкцій на такого суб'єкта господарювання.

Законопроект отримав ряд як схвальних, так і негативних відгуків від експертів. З одного боку, на інститут енергетичного омбудсмена покладають великі надії, а з іншого, є багато сумнівів, чи справді новий механізм стане панацеєю для вирішення проблем споживачів. ■

ПРОПОНУЄТЬСЯ ПРИЙНЯТИ ЄДИНИЙ ЗАКОН ПРО ПУБЛІЧНІ ЕЛЕКТРОННІ РЕЄСТРИ

Народні депутати виступили з ініціативою прийняття рамкового Закону України «Про публічні електронні реєстри». Метою відповідного законопроекту № 8602 є утворення єдиної системи публічних електронних реєстрів, визначення уніфікованої структури

їх функціонування та адміністрування.

Законопроект на основі єдиного термінологічного апарату визначає систему публічних електронних реєстрів, законодавчі вимоги до інформації, яка міститься в них, а також організаційні, інституціональні, процесуальні та фінансові засади існування й взаємодії реєстрів.

Згідно проекту систему публічних електронних реєстрів складатимуть:

- базові державні реєстри (Єдиний державний демографічний реєстр, Єдиний державний реєстр юридичних осіб, ФОП та громадських формувань, Державний земельний кадастр);
- інші державні реєстри;
- комунальні реєстри;
- визначені законом реєстри саморегульвних організацій;
- реєстр реєстрів.

Об'єктами публічних електронних реєстрів визначені фізичні особи та їх об'єднання, юридичні особи, землі, документи дозвільного характеру, природні ресурси; майнові та немайнові права, нормативно-правові акти, судові рішення і т.д.

Проектом визначаються основні принципи діяльності

у сфері публічних електронних реєстрів, серед яких, наприклад: принцип єдності методології створення, адміністрування, взаємодії та ліквідації реєстрів; принцип одноразовості реєстрації та неприпустимості дублювання реєстрової інформації одних реєстрів у інших реєстрах (крім реєстраційних номерів та інших пов'язуючих ідентифікаторів) чи повторного внесення тотожної інформації; принцип обов'язкового інформування правоволодільця про запити будь-яких осіб щодо нього та належного йому майна.

Передбачається поділ реєстрових даних на базові (загальнодоступні, безоплатні) та спеціальні (що потребують спеціального доступу, платні). Також закріплюється пріоритет електронних форм документів та документів, виданих правоволодільцю.

Законопроект планується доручити Кабміну до 1 липня 2019 року забезпечити розробку Реєстру реєстрів, визначити його технічного адміністратора тощо, а до 1 січня 2020 року забезпечити його створення. ■

У КПК ПЛАНУЮТЬ ВРЕГУЛЮВАТИ НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ ДІЙ

До статті 248 Кримінального процесуального кодексу України пропонується внести зміни щодо порядку розгляду клопотань про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Відповідним законопроектом № 8555 передбачається, що у разі відмови у задоволенні клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії слідчий або прокурор не має права повторно звертатися до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, якщо у клопотанні не зазначені нові обставини, які не розглядалися слідчим суддею. На думку народних депутатів, які виступили з даною законодавчою ініціативою, такі зміни дозволять ретельно та обґрунтовано готувати клопотання про проведення негласних слідчих (розшукових) дій та сприятимуть захисту осіб, щодо яких проводяться такі дії.

Зазначимо, що згідно чинної ст. 248 КПК України клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії розглядається слідчим суддею. На практиці непоодинокими є випадки надходження до суду клопотань про проведення негласних слідчих (розшукових) дій без об'єктивної на те необхідності та виправданості. У випадку, коли слідчий суддя вважає, що у поданому клопотанні недостатньо повно наведені підстави

для необхідності застосування негласних слідчих (розшукових) дій, він має право відмовити у задоволенні такого клопотання, і його рішення є остаточним.

Однак, відповідно до ч. 5 ст. 248 КПК України, відмова в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не є перешкодою для повторного звернення з таким клопотанням знову. Закон навіть не передбачає обов'язку для ініціатора повторного клопотання врахувати ті зауваження слідчого судді, які стали причиною для відмови у задоволенні першого клопотання, що є суттєвою прогалиною у законі.

Саме тому на практиці досить часто ініціатори клопотання, ігноруючи рішення слідчого судді про відмову у задоволенні клопотання, неодноразово звертаються з тим же самим клопотанням, навіть не усунувши недоліки, які були причиною відмови. Оскільки право повторного звернення призводить до зловживань, вирішити цю проблему має на меті законопроект № 8555. **■**

ПРОТИДІЯ АГРОРЕЙДЕРСТВУ: В ЗАКОНОДАВСТВО ВНОСЯТЬ ЗМІНИ

Верховна Рада взялася за боротьбу з аграрним рейдерством — у липні за основу прийнято важливий законопроект № 8121 «Про внесення змін до Земельного кодексу України та деяких інших законодавчих актів щодо протидії рейдерству». Даними змінами заплановано впровадити ряд антирейдерських заходів та встановити

дієві запобіжники щодо захисту майнових прав власників і користувачів земельних ділянок з метою запобігання протиправному поглинанню і захопленню підприємств в аграрному секторі економіки.

Зокрема, законопроектom № 8121 пропонується визначити, що власник нерухомого майна одностороннім правочином може встановити вимогу щодо нотаріального посвідчення договору, предметом якого є нерухоме майно чи його частина, а також скасувати цю вимогу (крім випадків, коли відповідно до закону правочин має бути нотаріально посвідчений). Така вимога щодо обов'язковості нотаріального посвідчення договору підлягає державній реєстрації як обтяження у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно і може бути скасована за заявою власника нерухомого майна.

Також передбачається зобов'язати державних реєстраторів перевіряти не тільки відомості у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, а й наявність відповідних відомостей у Держземкадастрі. До Держреєстру речових прав будуть вноситися відомості про

ціну нерухомого майна та речових прав на нього за відповідними правочинами. Очікується, що Кабмін забезпечить внесення до 1 січня 2019 року до ДЗК відомостей про всі сформовані земельні ділянки.

Окрім того, прийнято Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні». Даним законодавчим актом визначені правила використання масиву земель сільськогосподарського призначення. Зокрема, орендарі земельних ділянок, розташованих у масиві, отримали право надавати їх у суборенду орендарю іншої земельної ділянки у тому ж масиві, без погодження з орендодавцем, залишаючись відповідальним за виконання договору оренди.

Законом проведено чітке розмежування правового статусу земель під польовими дорогами всередині масиву земель с/г призначення та польовими дорогами, які обмежують самі

масиви, також встановлено на законодавчому рівні правовий статус земельних ділянок під поляхисними лісовими смугами — як земель с/г призначення. При цьому передбачена можливість передачі земельних ділянок під ними у користування фізичним та юридичним особам за умови збереження, відновлення та утримання насаджень. ■

УРЯД ЗАПРОПОНУВАВ КРИМІНАЛІЗУВАТИ КОНТРАБАНДУ ТОВАРІВ

Запобігти незаконному переміщенню товарів через митний кордон України можна шляхом криміналізації контрабанди товарів — так вирішив уряд та подав до парламенту законопроект № 8543 про внесення змін до статті 201 Кримінального кодексу України.

Проектом пропонується встановити кримінальну відповідальність за переміщення

товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, вчинене у значних розмірах. Також частину другу статті 201 КК України передбачається доповнити кваліфікуючими ознаками злочину — вчинення його повторно або у великих розмірах. Окрім того, законопроект пропонується доповнити статтю 201 Кримінального кодексу частиною третьою та встановити більш суворе покарання за вчинення діянь, передбачених частинами першою або другою цієї статті (у редакції проекту), організованою групою або контрабанду товарів в особливо великих розмірах. Вказана стаття доповнюється приміткою, відповідно до якої контрабанда товарів вважається вчиненою у значних розмірах, якщо їх вартість у 500 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, у великих розмірах — якщо їх вартість у 2000 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум, в особливо великих розмірах — якщо їх вартість у 5000 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум.

Також пропонуються зміни до статті 216 Кримінального процесуального кодексу України, згідно з якими у кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених статтею 201 КК України, досудове розслідування здійснюється слідчими органів Національної поліції або слідчими органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, який розпочав досудове розслідування.

Варто зазначити, що на сьогодні статтею 201 КК України передбачено кримінальну відповідальність лише за контрабанду культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї або боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частин вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. При цьому за незаконне переміщення товарів через митний кордон, незалежно від їх обсягів та розміру, настає лише адміністративна відповідальність згідно з Митним кодексом України. ■

ЩО ЗМІНЮЄ НОВИЙ ЗАКОН ПРО ВАЛЮТУ?

«Валютний безвіз» — так називає НБУ новий єдиний Закон України «Про валюту і валютні операції», яким визначено правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ, відповідальність за порушення ними валютного законодавства. В свою чергу, Президент України, підписуючи цей документ, висловився про нього як про «акт економічної свободи».

Закон наразі чинний, але введення його в дію відбудеться 07 лютого 2019 року. Задекларований основний принцип нової валютної моделі — «дозволено все, що не заборонено». А й справді, передбачені суттєві реформи, зокрема, відміна валютного контролю для більш ніж 40% операцій, можливість ліцензування інвестицій за кордон, відміна низки валютних обмежень для бізнесу та інша лібералізація ринку.

Одна з важливих змін стосується валютного інвестування — для інвестицій за кордон не потрібна буде індивідуальна ліцензія НБУ. Замість генеральних та індивідуальних ліцензій залишиться лише один вид — валютні, але й їх отримуватимуть лише небанківські установи, для банків це відбуватиметься автоматично, у складі банківської ліцензії. Відміна валютного контролю запланована для операцій по купівлі та переводу валюти на суму до 150 тисяч гривень у еквіваленті.

А найбільше нових правил очікують експортери та імпортери, адже Законом продовжується максимальний строк для розрахунків по операціях експорту та імпорту товарів більше 180 днів. Також експортерам не потрібно буде продавати виручку, а купувати валюту можна буде без прив'язки до конкретного експортного контракту. Окрім того, будуть ослаблені санкції щодо порушень валютного регулювання.

Законом також врегульовано засади здійснення валютних операцій (у тому числі здійснення розрахунків, торгівлі валютними цінностями), здійс-

нення транскордонного переказу та переміщення валютних цінностей, здійснення НБУ заходів захисту тощо.

Але лібералізація зовсім не означає повну відсутність контролю. Можна прогнозувати, що після введення в дію Закону «Про валюту і валютні операції» ринок отримає багато цікавих підзаконних нормативно-правових актів від НБУ. ■

ДОСТУП ДО ОФІЦІЙНИХ ДОКУМЕНТІВ — ЗА ЄВРОСТАНДАРТАМИ

Навесні 2018 року від імені України було підписано Конвенцію Ради Європи про доступ до офіційних документів, укладену ще 18 червня 2009 року в м. Тромсе. Конвенцією визнається широке право громадськості на доступ до офіційних документів з метою забезпечення суспільства джерелом інформації, надання можливості для формування власної думки про стан суспільства та органи державної влади, ефективність їх роботи. З метою ратифікації Конвенції в українському парламенті зареєстровано президентський законопроект № 0195.

Втім, при ратифікації пропонується висловити до статті 1 Конвенції заяву про те, що визначення поняття «державні органи» також включає в себе: органи законодавчої влади щодо їхніх інших функцій; органи судової влади щодо їхніх інших функцій; фізичних чи юридичних осіб у тій мірі, в якій вони виконують державні функції або управ-

ляють державними коштами відповідно до національного законодавства. До речі, аналогічні заяви зроблено Угорщиною та Литвою.

Україна, ратифікувавши Конвенцію, висловить згоду на обов'язковість цього міжнародного договору та запровадження міжнародних механізмів забезпечення права доступу громадськості до офіційних документів державних органів, а також поглиблення міжнародної співпраці у сфері доступу до інформації.

Також очікується, що завдяки реалізації Конвенції в Україні буде запроваджено механізм міжнародного моніторингу за дотриманням права на доступ до офіційних документів, що сприятиме покращенню ситуації з подоланням корупції завдяки більшій інформаційній відкритості.

Ратифікувавши цей міжнародний договір, Україна може стати останньою (десятою) країною, необхідною для набрання Конвенцією чинності. ■

ДЕПУТАТИ НАМАГАЮТЬСЯ ПОДОЛАТИ ПРОБЛЕМУ ЗАБОРГОВАНOSTІ ДЕРЖАВИ ЗА РІШЕННЯМ СУДІВ

Одна із давніх та досі актуальних проблем судочинства в Україні — невиконання рішень національних судів, що спричинило значну заборгованість держави за судовими рішеннями. Ця проблема восени минулого року навіть була констатована Європейським судом з прав людини, який ухвалив резонансне рішення у справі «Бурмич та інші проти України» — 12 148 заяв, що стосуються проблеми тривалого невиконання рішень національних судів, було вилучено з реєстру справ Євросуду та передано Коміте-

ту міністрів Ради Європи для здійснення нагляду.

Реакцією на таку ситуацію стала реєстрація народними депутатами законопроекту № 8533 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо подолання проблеми заборгованості держави за рішеннями судів».

Проектом передбачено, що виконання рішення Євросуду у справі «Бурмич та інші проти України» здійснюватиметься відповідно до існуючого механізму, який передбачено Законом України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», що дозволить уникнути ризику подвійного виконання судового рішення — як за рахунок програми на виконання рішень Євросуду, так і за рахунок програми на виконання рішень національних судів.

Заплановано встановлення компенсації за тривале невиконання рішення національного суду щодо держави у розмірі 10% від присудженої суми, але

не більше однієї мінімальної заробітної плати, встановленої на день виплати. Автори проекту вважають, що така сума є достатнім відшкодуванням для осіб, позовні вимоги яких становили менше 37 000 грн (як правило, це рішення суду щодо донарахування соціальних виплат). Разом з тим, встановлений розмір компенсації унеможливить несправедливе збагачення осіб, які подавали господарські позови.

З метою ефективного використання бюджетних коштів запроваджуються нові строки подачі заяв про виконання рішень судів щодо держави, що дозволить дисциплінувати стягувачів, а також надасть можливість точніше розраховувати потребу у коштах на погашення боргів держави. Оскільки виконання значної кількості рішень вимагає і додаткових кадрових ресурсів, законопроектом передбачено надання права виконання судових рішень територіальним органам Держказначейства. ■

КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ — НОВАЦІЯ ДЛЯ СПРОЩЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

В українському законодавстві незабаром може з'явитися поняття кримінальних проступків — до другого читання готується законопроект № 7279-д «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень».

Законопроектом пропонується визначити критерії розмежування кримінальних проступків та злочинів — відповідно, змінити класифікацію кримінальних правопорушень на: кримінальні проступки; нетяжкі злочини; тяжкі злочини; особливо тяжкі злочини. Таким чином, склади кримінальних проступків будуть утворені за

рахунок злочинів невеликої тяжкості (які виключаються з класифікації злочинів).

Згідно проекту, кримінальний проступок — це діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачено основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше 3000 неоподаткованих мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі.

Також проектом заплановано узгодити питання строків дізнання та судового розгляду кримінальних проступків; визначити порядок застосування інституту судимості до осіб, які скоїли кримінальний проступок; визначити коло суб'єктів, що будуть проводити дізнання по кримінальних проступках; уточнити перелік можливих негласних слідчих (розшукових) дій під час дізнання; унормувати питання джерел доказів; передбачити, що готування до кримінального проступку не тягне за собою кримінальної відповідальності.

Очікується, що введення спрощеного порядку досудового

розслідування у формі дізнання для кримінальних проступків сприятиме зменшенню навантаження на органи досудового слідства. ■

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ КАРДИНАЛЬНО ООНОВЛЮЮТЬСЯ

Міністерство регіонального розвитку оновлює державні будівельні норми — обов'язкові до виконання нормативні документи, які використовуються під час проектування нових та реконструкції існуючих будівель, кварталів, мікрорайонів. Багато новацій почне діяти вже восени. Зокрема, введено норму щодо проектування розділювальних поручнів на сходах підземних переходів під час будівництва чи реконструкції вулиць і доріг для організації безпечного руху пішоходів на вхід та вихід. Відповідна норма міститься у нових ДБН В.2.3-5:2018 «Вулиці та дороги населених пунктів» та вступає в силу з 1 вересня 2018 року.

Також Мінрегіон ввів обов'язкове проектування велосипедних доріжок і смуг під час нового будівництва та реконструкції доріг. З вересня велосипедні доріжки та велосипедні смуги слід влаштовувати на територіях житлових і промислових районів, комунально-складських зон, на магістральних вулицях безперервного і регульованого руху, вулицях місцевого значення, селищних та сільських дорогах, що забезпечують під'їзд велосипедистів до житлових, громадських

будинків, промислових підприємств, об'єктів масового відвідування, відкритих автостоянок і гаражів.

З початку осені вводиться і норма, згідно якої люки та дощоприймачі на пішохідних тротуарах не будуть проектуватися при новому будівництві, реконструкції і капітальному ремонті вулиць і доріг населених пунктів. Мета такої зміни — забезпечення безпеки пішоходів. Також вводиться обов'язкова норма щодо проектування вмонтованих у бордюр дощоприймальних колодязів за наявності велосипедної смуги або спільного руху велосипедів та транспорту.

Окрім того, вводяться зміни щодо недопущення встановлення тимчасових споруд, рекламних та інших конструкцій на пішохідних зонах тротуарів при будівництві, реконструкції чи капітальному ремонті вулиць і доріг. Обов'язковим буде проектування пішохідних зон на вулицях і дорогах із врахуванням потреб людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Низка змін стосується будівель.

Так, дозволено скління балконів та лоджій вище третього поверху при проектуванні нових та реконструкції існуючих житлових будинків. Зміни внесені до ДБН В.2.2-15-2005 «Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення», які вступають в силу з 1 жовтня 2018 року. Цей же документ дозволяє розміщення у житлових будинках вбудованих і вбудовано-прибудованих дошкільних навчальних закладів, а також скасовує обов'язкове проектування смітєпроводів у багатоповерхових житлових будинках. ■

ЗАКОН ПРО ОРГАНІЧНУ ПРОДУКЦІЮ – ВИГІДНІ УМОВИ ВИРОБНИКАМ ТА ГАРАНТІЇ СПОЖИВАЧАМ

В українських магазинах вже давно продається так звана «органічна продукція», але лише у липні Верховною Ра-

дою прийнято актуальний, орієнтований на євростандарти Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції». Закон повинен створити кращі умови для виробників, подолати експортні технічні бар'єри завдяки сертифікації процесу виробництва. В свою чергу, споживачі, купуючи продукцію, марковану «зеленим листочком», будуть впевнені, що вона справді органічна.

Закон визначає основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, засади функціонування ринку органічної продукції, діяльності центральних органів виконавчої влади, суб'єктів ринку органічної продукції та напрями державної політики у зазначених сферах.

Дія цього Закону не поширюється на виробництво та обіг продукції, призначеної для власного споживання, парфумерно-косметичної продукції

та лікарських засобів, продукцію мисливства та рибальства, вилучену із природного середовища.

В документі визначено галузі органічного виробництва, загальні вимоги до органічного виробництва та обігу органічної продукції, правила сертифікації органічного виробництва, вимоги до зберігання органічної продукції тощо.

Органічне виробництво повинно бути відповідним чином сертифіковане, для нього мають застосовуватися дозволені речовини та технології. Передбачається створення Реєстру органічних виробників, сертифікуючих органів, органічного насіння. Система контролю (нагляду) за процесом виробництва та виробниками буде відповідати практиці країн ЄС. За інформацією Мінагрополітики, станом на червень минулого року в Україні було зареєстровано більше 420 виробників органічної продукції. Під сертифікованим органічним виробництвом за-

йнято 421,5 тис. га земель та ще 550 тис. га земель — під сертифікованими дикоросами (травами, ягодами і грибами), щорічний обсяг внутрішнього ринку споживання становить 21-22 млн євро. **■**

ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВАНТАЖІВ ПЛАНУЮТЬ ПЕРЕОРІЄНТУВАТИ НА ВНУТРІШНІЙ ВОДНИЙ ТРАНСПОРТ

Україна володіє величезним потенціалом для зростання обсягів вантажоперевезень внутрішнім водним транспортом, вважають автори законопроекту № 2475а-д «Про внутрішній водний транспорт». А тому пропонують врегулювати питання функціонування даного транспорту базовим законом, передбачивши низку

стимулюючих новацій, які дозволять переорієнтувати вантажопотоки з автомобільних доріг та залізниці на внутрішній водний транспорт.

Такі зміни мають стимулювати залучення іноземних інвестицій, адже внутрішні річкові водні шляхи України включають річки, визначені Європейською угодою про найважливіші внутрішні водні шляхи міжнародного значення, зокрема, річки Дунай, Дніпро, Дністер.

Сьогодні нормативно-правова база з питань внутрішніх водних шляхів має фрагментарний характер та не спрямована на розвиток галузі внутрішнього водного транспорту. Запропонованим законопроектом пропонується визначити правові, економічні та організаційні засади діяльності внутрішнього водного транспорту, засади державного регулювання, принципи організації і планування функціонування та розвитку внутрішнього водного транспорту (зокрема, ціноутворення, особливості справляння портових зборів), встановити систему організації судноплавства, вимоги до лоцманського проведення, перевезення вантажу та пасажирів, безпеки судноплавства і т.д. Планується створення державного підприємства з обслуговування річкових водних шляхів та Ради з питань функціонування внутрішнього водного транспорту.

Прийняття даного законопроекту посприяє розвитку інфраструктури внутрішнього водного транспорту, покращенню стану річкового господарства, функціонуванню відповідного ринку послуг на конкурентних засадах, залученню інвести-

цій, переорієнтації вантажопотоків на екологічний та економічний річковий транспорт. ■

НА МИТНИЦІ ВІДКРИЮТЬ «ЄДИНЕ ВІКНО» ДЛЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Принцип «єдиного вікна», який дозволяє отримати електронне рішення про перевірку товарів, вже певний час діє на митниці при переміщенні товарів автомобільним транспортом, але встиг отримати багато незадоволених відгуків та нарікань бізнесу. Тепер «єдине вікно» вводять на законодавчому рівні та вдосконалюють механізм його функціонування — парламентом прийнято Закон України «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму «єдиного вікна» та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України».

«Єдине вікно» — це механізм взаємодії декларантів, їх представників та інших заінтересованих осіб з органами доходів і зборів, іншими державними органами, установами й організаціями, уповноваженими на здійснення відповідних дозвільних або контрольних функцій стосовно переміщення товарів через митний кордон України, який забезпечує можливість одноразового подання документів та відомостей в електронному вигляді через єдиний державний інформаційний веб-портал.

Веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» працюватиме 24 години щоденно, крім часу, необхідного для його технічного обслуговування. Таким чином, скасовується необхідність подання суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності або митним брокером паперового документу, виданого одним державним органом, — іншому. Втім, паперовий документообіг застосовуватиметься як альтернатива електронному.

Для спрощення процедур контролю товарів скорочується кількість контролюючих органів на кордоні: посадові особи митниць перевірятимуть дозвільні документи, які раніше перевірялися посадовими особами Державної екологічної інспекції; посадові особи Державної прикордонної служби України перевірятимуть рівень радіоактивного забруднення транспортних засобів та вантажів, що ввозяться на митну територію України (ці перевірки також здійснювалися посадовими особами Держекоінспекції).

Зміни передбачають застосування органами доходів і зборів під час здійснення митних процедур інформації із державних реєстрів про товари, які контролюються, та дозвільних документів, необхідних для митного контролю та оформлення товарів, розміщених на веб-порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». Наразі закон чекає повторного розгляду у парламенті, адже був ветоований Президентом України. Доопрацювання потребують норми щодо держпідтримки сільського господарства, вважає Президент. ■

ВІКТОР МОРОЗ

Адвокат, керуючий партнер адвокатського об'єднання Suprema Lex

З 15 грудня 2017 року до Господарського процесуального кодексу України (далі — ГПК України), Цивільного процесуального кодексу України (далі — ЦПК України) та Кодексу адміністративного судочинства України (далі — КАС України) Законом України № 2147-VIII від 03 жовтня 2017 року було внесено значну кількість змін, спрямованих на підвищення ефективності судочинства, відновлення довіри суспільства та бізнесу до судової системи.

СВІТОВА ПРАКТИКА ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ВИРІЗНЯЄ ДВІ МОДЕЛІ СУДОВОЇ МЕДІАЦІЇ: СУДОВУ ТА РИНКОВУ. СУДОВА МЕДІАЦІЯ ПЕРЕДБАЧАЄ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ В БУДІВЛІ СУДУ, ПРИЗНАЧЕНИМ СУДОМ МЕДІАТОРОМ. В РИНКОВІЙ МОДЕЛІ СУД ЗАЛУЧАЄ ЗОВНІШНІХ МЕДІАТОРІВ, ЯКІ НЕ Є ПРАЦІВНИКАМИ СУДУ АБО СУДДЯМИ.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПОПЕРЕДНЬОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ

Однією з найбільш інноваційних змін стало запровадження процедури врегулювання спору за участю судді. Таку процедуру в професійному середовищі називають судовою медіацією. У даній статті проаналізуємо переваги, недоліки та ефективність перших спроб застосування процедури врегулювання спору за участю судді.

Перш за все, слід зазначити, що така практика відповідає європейським та світовим стандартам, зокрема, приписам Директиви ЄС 2008/52/ЄС з певних аспектів медіації у цивільних та комерційних справах. Документ дозволяє здійснення медіації суддею, який не є призначеним суддею в будь-якому судовому провадженні стосовно конкретного спору.

В цілому світова практика вирішення спорів вирізняє дві моделі судової медіації: судову та ринкову. Судова медіація передбачає врегулювання спору в будівлі суду, призначеним судом медіатором, а витрати на медіацію включаються у загальну суму судових витрат. Класичним прикладом судової моделі медіації є Німеччина, в якій щорічно таким шляхом врегулюється до 15 000 спорів. В свою чергу, в ринковій моделі суд залучає до врегулювання спору зовнішніх медіаторів, які не є працівниками суду або суддями. Така модель застосовується в США та Великобританії.

Як вважав давньокитайський військовий стратег Сунь-Цзи, найкращою є та війна, якій вдалося запобігти. Від повноцінного судового спору, насправді, не виграє жодна із сторін, що обумовлено цілим рядом факторів. Зокрема, суд при судовому розгляді обмежений вимогами процесуаль-

ного законодавства та положеннями матеріального права, а також обраним позивачем способом захисту його прав, який не завжди відповідає реальним інтересам позивача. Більш ефективним може бути врегулювання спору в позасудовому порядку із залученням посередника — медіатора.

Варто зауважити, що історично позасудове врегулювання спорів за участю посередників є відомим ще з давніх часів. Так, до врегулювання торгових спорів в Фінікії та Вавилоні залучалися професійні посередники. Посередництво як механізм врегулювання спорів визнавалося і римським правом, в якому використовувалася така назва посередника як mediator.

В сучасному розумінні медіація стала розвиватися лише в другій половині ХХ сторіччя з країн англо-саксонського права, в яких судова процедура є достатньо складною та дорогою коштує. Сучасна медіація представляє собою метод вирішення спорів із залученням посередника (медіатора), який допомагає сторонам конфлікту налагодити процес комунікації та проаналізувати конфліктну ситуацію таким чином, щоб вони самостійно могли обрати той варіант вирішення спору, який задовольнив би інтереси та потреби учасників конфлікту. На відміну від формального судового процесу, під час медіації сторони досягають угоди самостійно — медіатор не приймає рішення за них.

Застосування процедури врегулювання спору за участю судді, яка є спорідненою з процедурою медіації, спрямоване на економію часу та людських ресурсів, зменшення навантаження на суд, а завдяки життє-

вому досвіду та професійності судді — досягнення сторонами спору найбільш ефективного варіанту його вирішення.

Формально процедура врегулювання спору за участю судді у всіх процесуальних кодексах є аналогічною, за винятком незначних відмінностей. Судова медіація можлива лише до початку розгляду спору по суті та виключно за згодою сторін. Про врегулювання спору за участю судді постановляється ухвала, якою на час проведення даної процедури у справі зупиняється провадження.

При цьому строк врегулювання спору не може перевищувати 30 днів, що, на думку багатьох фахівців, є занадто малим строком для ефективного проведення медіативної процедури. Тим більше, повторне проведення врегулювання спору за участю судді не допускається. Це, з одного боку, дозволяє запобігти зловживанню сторонами їх процесуальними правами, а з іншого — обмежує сторони у часі, необхідному для проведення судової медіації.

Не є можливим врегулювання спору за участю судді в разі участі у відповідній справі третьої особи із самостійними вимогами на предмет спору. Крім того, в адміністративних справах неможливе застосування судової медіації, якщо предметом спору є оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень; оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Кваліфіка-

ційно-дисциплінарної комісії прокурорів; виборчих спорів та деяких інших категорій спорів. В господарських спорах врегулювання спору за участю судді не є можливим у разі розгляду спорів про банкрутство.

Слід зазначити, що інформація, отримана судом від однієї зі сторін спору під час проведення процедури врегулювання спору, є конфіденційною та не може бути розкрита ані другій стороні спору, ані будь-яким третім особам. Сама процедура врегулювання спору здійснюється одним суддею (головуючим, у разі, якщо справа розглядається колегіально) у формі спільних або закритих нарад зі сторонами. При цьому суддя з'ясовує підстави та предмет позову, підстави заперечень відповідача, звертає увагу сторін на судову практику в аналогічних спорах, самостійно пропонує чи надає сторонам можливість запропонувати варіанти мирного врегулювання спору. Під час проведення врегулювання спору за участю судді протокол наради не ведеться, а фіксація технічними засобами не здійснюється.

Цікаво, що під час проведення врегулювання спору суддя не має права надавати сторонам юридичні консультації або рекомендації, а також здійснювати оцінку доказів у справі. Запобіжником від подальших проявів упередженого або необ'єктивного розгляду справи, якщо врегулювання спору за участю судді не вдалося завершити досягненням між сторонами домовленості щодо вирішення спору, є обов'язкова передача справи на розгляд іншого судді. Щоправда, це використовується деякими недобросовісними учасниками судових спорів з метою зловживання

СУДОВА МЕДІАЦІЯ МОЖЛИВА ЛИШЕ ДО ПОЧАТКУ РОЗГЛЯДУ СПОРУ ПО СУТІ ТА ВИКЛЮЧНО ЗА ЗГОДОЮ СТОРІН. ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ СУДДЯ НЕ МАЄ ПРАВА НАДАВАТИ СТОРОНАМ ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ АБО РЕКОМЕНДАЦІЇ, А ТАКОЖ ЗДІЙСНЮВАТИ ОЦІНКУ ДОКАЗІВ У СПРАВІ.

своїми правами у вигляді затягування строків розгляду спору або усунення певного судді від розгляду спору.

На жаль, нормативно не визначено, як слід завершувати процедуру врегулювання спору за участю судді: відкликанням позову, затвердженням мирової угоди, визнанням позову або у будь-який інший спосіб. Це також може бути підставою для певних процесуальних зловживань — як сторонами спору, так і судом. Безумовно, процедура судової медіації може сприяти вирішенню спорів та суттєво зекономити часові та фінансові витрати сторін судового провадження. Однак, вона також може бути використана і для процесуальних диверсій та зловживань. Вважаю, що судовій владі необхідно працювати над популяризацією самої процедури врегулювання спору за участю судді, а законодавцю доцільно внести до процесуального законодавства ряд змін, спрямованих на усунення виявлених вад судової медіації та її більшої ефективності. Сподіваюсь, що з часом судова медіація стане більш популярною, дозволить розвантажити суди та допомогти сторонам судових спорів знайти порозуміння. ■

РЕЄСТРАЦІЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА У БІБЛІОТЕЦІ КОНГРЕСУ США. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

ОЛЕНА ЯРЕМЧУК

Керуючий партнер
ТОВ «Юридична консалтингова
група «Яремчук та Партнери»

ЯНА ТКАЧЕНКО

Юрист
ТОВ «Юридична консалтингова
група «Яремчук та Партнери»

Не існує кращого способу захистити новостворений об'єкт інтелектуальної власності та особисті немайнові і майнові права автора від несанкціонованого використання, як здійснення передбачених законодавцем реєстраційних дій. Якщо питання захисту такого об'єкта на основі чинного законодавства нашої держави не є новим та невідомим для кожного громадянина, то можливість здійснення міжнародної реєстрації для більшості стає відкриттям.

Перспективу використання такого способу реєстрації та отримання у результаті свідоцтва міжнародного зразка забезпечує Бюро авторського права Сполучених Штатів Америки (The U.S. Copyright Office) — структурна одиниця найбільшої бібліотеки світу, Бібліотеки Конгресу США.

Спробуємо з'ясувати різницю між запропонованими вище способами захисту об'єкта інтелектуальної власності та розглянемо практичні аспекти реєстрації авторського права у Бібліотеці Конгресу США.

Бюро авторського права Сполучених Штатів Америки надає можливість подати заяву на реєстрацію у електронному вигляді та відстежити статус розгляду даної заяви протягом усього періоду реєстрації, який може бути досить значним. Процедура реєстрації розпочинається із заповнення електронної заявки на сайті: зазначаються особисті дані автора (включаючи псевдонім, за наявності), контактна інформація, дата створення об'єкта, чи був об'єкт опублікований раніше, коли і де це було зроблено. Окрім того, у заявці зазначаються контакти особи, з якою можна зв'язатися, якщо виникнуть питання у процесі реєстрації. За реєстрацію вноситься збір (від \$25 до \$140), розмір яко-

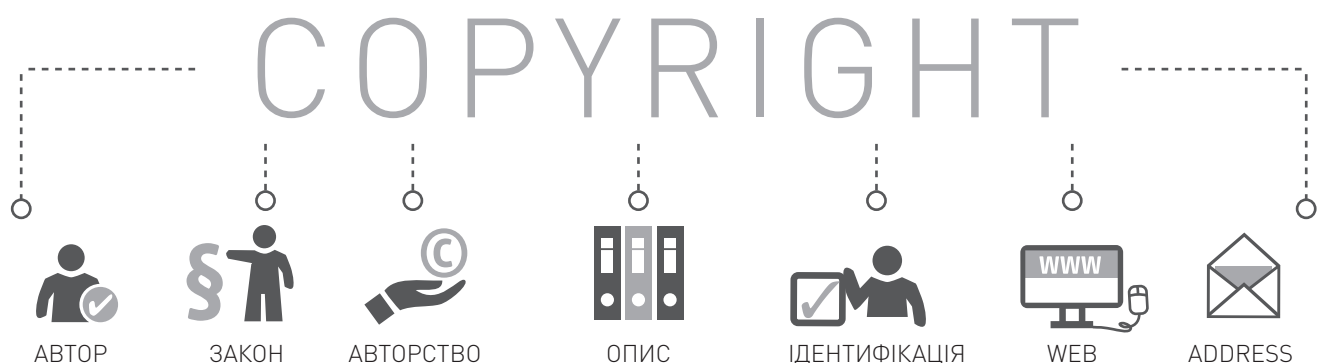
го залежить від виду та кількості об'єктів, реєстрація яких здійснюється, кількості авторів. Лише після здійснення оплати до заявки додається сам об'єкт, після чого подання заявки завершується. Процедура розгляду заявки, як правило, триває від декількох місяців до року. Такий значний термін реєстрації пояснюється популярністю такого способу захисту авторського права.

Однак, автору не слід хвилюватися про довгі терміни реєстрації, оскільки, він являється власником міжнародного авторського права на твір з моменту, коли Бібліотека Конгресу повідомить про отримання пакета документів, незалежно від того, скільки часу знадобиться на сам розгляд заявки. Відразу після завершення процедури подачі документів на реєстрацію на сайті формується свідоцтво про реєстрацію у електронному вигляді. Документ точно такого ж змісту на спеціальному бланку автор отримає у паперовому вигляді, коли об'єкт буде зареєстровано. Свідоцтво про реєстрацію зберігає термін дії протягом усього життя автора і 70 років після його смерті.

Слід також звернути увагу, що при використанні такого способу реєстрації об'єкт може бути зареєстрований і на юридичну особу. Для порівняння:

нормами чинного законодавства нашої держави (Закон України «Про авторське право і суміжні права») закріплено визначення автора як «фізичної особи, яка своєю творчою працею створила твір», що виключає можливість реєстрації авторського права юридичною особою.

Ще одним вагомим аргументом на користь саме такого способу реєстрації авторських прав є, звичайно ж, міжнародний статус свідоцтва про реєстрацію в Бібліотеці Конгресу. Його авторитетність спрощує вирішення питань про авторське право як на території США, так і в державних органах більшості інших країн світу. Звертаємо увагу на те, що не зважаючи на швидку процедуру подачі заявки та доступність порталу для реєстрації 24 години на добу, як правило, зробити це без допомоги фахівця досить складно, адже вкрай необхідні юридичні знання і досвід. Не вдасться обійтися і без знання англійської мови, зокрема, юридичної термінології. У разі наявності помилок в заявці існує ризик втратити можливість реєстрації авторського права і, звичайно ж, про сплачений при подачі заявки збір так само доведеться забути. ■

КУПІВЛЯ ТОВАРІВ В ІНТЕРНЕТІ. ЯК НЕ ДАТИ СЕБЕ ОШУКАТИ

ЛЕСЯ ПИСКУН

Адвокат,
голова Києво-Святошинського
районного відділення Комітету
захисту професійних прав
адвокатів та реалізації гарантій
адвокатської діяльності
Ради адвокатів Київської області,
член Комітету кримінального
права, процесу та взаємодії
з правоохоронними органами
та судовою системою Ради
адвокатів Київської області

Купівля-продаж товарів та послуг через мережу Інтернет набуває все більшої популярності. Купити певну річ онлайн зазвичай можна швидко, без витрачання зайвого часу на прогулянки в магазини, та часто навіть дешевше. Згідно статистики, що міститься в різних відкритих джерелах, майже 50% відсотків українців хоч раз користувались послугами купівлі-продажу через Інтернет.

“

**ЯК СВІДЧИТЬ СТАТИСТИКА
КОНТРОЛЮЮЧИХ ТА ПРАВООХОРОННИХ
ОРГАНІВ, В УКРАЇНІ ВИРОСЛО ЧИСЛО
ПОРУШЕНЬ, В ТОМУ ЧИСЛІ
КРИМІНАЛЬНО КАРАНИХ,
ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ЗА ДОПОМОГОЮ
МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ПІД ЧАС
ЗДІЙСНЕННЯ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ
ОНЛАЙН.**

Для того, що придбати товар онлайн, потенційний покупець заходить або на профільні сайти на кшталт дошок оголошень, або ж на інтернет-магазини, де міститься опис товарів, відгуки тощо. Після вибору товару покупець також обирає спосіб доставки (кур'єром чи поштою) і оплати (готівкою кур'єру, банківським переказом, платіжною картою безпосередньо на сайті). Здавалося б, все просто — і скоро бажаний товар буде у покупця.

Разом із тим, як свідчить статистика контролюючих та правоохоронних органів, в Україні виросло число порушень, в тому числі кримінально караних, що вчиняються за допомогою мережі Інтернет під час здійснення купівлі-продажу онлайн.

Від купівлі неякісного товару чи шахрайства ніхто не може бути застрахований повністю, тому варто знати особливості та певні тонкощі придбання товарів через онлайн-ресурс. Відносини, що виникають в даному випадку між сторонами, регулюються Законом України «Про захист прав споживачів» (далі — Закон), який регулює відносини між споживачами товарів, робіт і послуг

ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРУ СПОЖИВАЧ ПОВИНЕН ЗБЕРІГАТИ ОДЕРЖАНУ ПРОДУКЦІЮ У НЕЗМІННОМУ СТАНІ. ЗНИЩЕННЯ, ПОШКОДЖЕННЯ АБО ПСУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ, ЩО СТАЛОСЯ НЕ З ВИНИ СПОЖИВАЧА, НЕ ПОЗБАВЛЯЄ СПОЖИВАЧА ПРАВА НА РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРУ.

та виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг різних форм власності, встановлює права споживачів, а також визначає механізм їх захисту та основи реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів.

Згідно із частиною 2 статті 7 Закону України «Про електронну комерцію», продавець (виконавець, постачальник) під час вчинення електронного правочину зобов'язаний забезпечити повну відповідність предмета електронного договору, погодженого сторонами, кількісним та якісним характеристикам.

Перед укладанням договорів на відстані продавець (виконавець) повинен надати споживачеві інформацію про:

- 1) найменування продавця (виконавця), його місцезнаходження та порядок прийняття претензії;
- 2) основні характеристики продукції;
- 3) ціну, включаючи плату за доставку, та умови оплати;
- 4) гарантійні зобов'язання та інші послуги, пов'язані з утриманням чи ремонтом продукції;
- 5) інші умови поставки або виконання договору;
- 6) мінімальну тривалість договору, якщо він передбачає періодичні поставки продукції або послуг;
- 7) вартість телекомунікаційних послуг, якщо вона відрізняється від граничного тарифу;
- 8) період прийняття пропозицій;
- 9) порядок розірвання договору.

Доцільно зауважити, що факт надання інформації повинен бути підтверджений письмово або за допомогою електронного повідомлення. Інформація, підтверджена таким чином, не

може бути змінена продавцем (виконавцем) в односторонньому порядку.

Підтвердження інформації не вимагається, якщо послуга надається засобами дистанційного зв'язку і оплачується через оператора телекомунікаційних послуг (частини 2, 3 статті 13 Закону).

Згідно до статті 12 Закону, в разі реалізації продукції поза торговельними або офісними приміщеннями продавець (виконавець) зобов'язаний надати споживачеві документ, який засвідчує факт укладення договору і є підставою для виникнення взаємних прав та обов'язків. Такий документ повинен містити інформацію про:

- 1) дату укладення договору;
- 2) найменування та місцезнаходження продавця (виконавця);
- 3) найменування продукції;
- 4) ціну;
- 5) строк виконання робіт (надання послуг);
- 6) інші істотні умови договору;
- 7) права та обов'язки сторін договору.

У разі ненадання такої інформації суб'єкт господарювання несе відповідальність, встановлену статтями 15 і 23 Закону.

Якщо продукція реалізується поза торговельними або офісними приміщеннями, споживач має право розірвати договір за умови повідомлення про це продавця (виконавця) протягом 14 днів з дати одержання документа, який засвідчує факт здійснення правочину поза торговельними або офісними приміщеннями, чи прийняття продукції або першої поставки такої продукції, за умови, що така продукція є річчю, а прийняття чи

поставка продукції відбувається пізніше часу одержання споживачем документа на їх продаж.

Також у разі реалізації продукції поза торговельними або офісними приміщеннями продавець (виконавець) повинен повернути сплачені гроші без затримки не пізніше 30 днів з моменту повідомлення споживачем про розірвання договору. Споживач має право не повертати продукцію або результати роботи чи послуги до моменту повернення йому сплаченої ним суми грошей.

У разі розірвання договору, укладеного поза торговельними або офісними приміщеннями, споживач повинен повідомити продавця (виконавця) про місце, де продукція може бути повернена. Договором може передбачатися, що продукція або результати робіт (послуг), що були надіслані поштою, у разі розірвання договору також повинні бути повернені поштою. Будь-які витрати, пов'язані з

поверненням продукції, покладаються на продавця (виконавця), який також повинен відшкодувати витрати споживача у зв'язку з поверненням продукції.

Обов'язок споживача зберігати у себе продукцію припиняється по закінченні 60 днів після її одержання у разі розірвання договору, укладеного поза торговельними або офісними приміщеннями. Якщо продавець (виконавець) не вживає заходів для повернення її собі протягом зазначеного періоду, така продукція переходить у власність споживача без виникнення зобов'язання з оплати її вартості.

Якщо споживачеві не було надано документ (електронний документ), який засвідчує факт здійснення правочину поза торговельними або офісними приміщеннями, такий правочин не є підставою для виникнення обов'язків для споживача. У разі ненадання документа або підтвердження інформації споживач повідом-

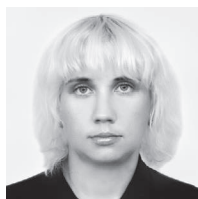
ляє продавця (виконавця) про недійсність договору. Продавець (виконавець) протягом 30 днів з моменту одержання такого повідомлення повинен повернути споживачеві одержані кошти та відшкодувати витрати, понесені споживачем у зв'язку з поверненням продукції.

Для здійснення права на розірвання договору споживач повинен зберігати одержану продукцію у незміненому стані. Знищення, пошкодження або псування продукції, що сталося не з вини споживача, не позбавляє споживача права на розірвання договору. Зменшення вартості продукції внаслідок відкриття упаковки, огляду чи перевірки продукції не позбавляє права споживача на розірвання договору.

У випадку, коли продавцем (виконавцем) або третьою особою надано споживачеві кредит на суму коштів за договором, укладеним поза торговельними або офісними приміщеннями, такий кредит втрачає чинність у момент розірвання договору.

Якщо всупереч цим законодавчим вимогам протягом установлених строків продавець (виконавець) не здійснює повернення сплаченої суми грошей за продукцію у разі розірвання договору, споживачеві виплачується неустойка в розмірі одного відсотка вартості продукції за кожен день затримки повернення грошей.

Захист прав споживачів здійснюється також судом — при цьому споживачі звільняються від сплати судового збору за позовами, що пов'язані з порушенням їх прав. ■

ЛЕСЯ ПИСКУН

Адвокат,
голова Києво-Святошинського
районного відділення Комітету
захисту професійних прав
адвокатів та реалізації гарантій
адвокатської діяльності
Ради адвокатів Київської області,
член Комітету кримінального
права, процесу та взаємодії
з правоохоронними органами
та судовою системою Ради
адвокатів Київської області

Згідно Конституції України кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя тією працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. В умовах сучасного ринку праці існує величезна конкуренція — як серед підприємств, так і серед потенційних працівників, тому велику увагу варто звертати на оформлення працівників згідно закону.

ОСОБА, ЯКА ЗАГУБИЛА ТРУДОВУ КНИЖКУ (ВКЛАДИШ ДО НЕЇ), ЗОБОВ'ЯЗАНА НЕГАЙНО ЗАЯВИТИ ПРО ЦЕ ВЛАСНИКУ АБО УПОВНОВАЖЕНОМУ НИМ ОРГАНУ ЗА МІСЦЕМ ОСТАННЬОЇ РОБОТИ.

ЩО РОБИТИ У ВИПАДКУ ВТРАТИ ТРУДОВОЇ КНИЖКИ

Одним із основних документів, що підтверджує трудову діяльність особи, в Україні і досі є трудова книжка.

Трудові книжки ведуться на всіх працівників, які працюють на підприємстві, в установі, організації або у фізичної особи понад 5 днів. Також трудові книжки ведуться на позаштатних працівників, якщо вони підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, студентів вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів, які проходять стажування на підприємстві, в установі, організації.

Працівникам на першому місці роботи трудова книжка оформлюється не пізніше 5 днів після прийняття на роботу. Аналогічно, студентам трудова книжка оформлюється не пізніше 5 днів після початку проходження стажування.

До трудової книжки заносяться відомості про роботу, заохочення та нагороди за успіхи в роботі на підприємстві, в установі, організації. Згідно статті 48 Кодексу законів про працю України, відомості про стягнення до трудової книжки не заносяться.

Але, на жаль, бувають випадки фактичної втрати трудової книжки з тих чи інших підстав, що пов'язані, наприклад, із форс-мажорними обставинами.

ЩО РОБИТИ У ВИПАДКУ ВТРАТИ ТРУДОВОЇ КНИЖКИ?

Правове регулювання даного питання відображено безпосередньо в Кодексі законів

про працю України (КЗпП), постанові КМУ від 27.04.1993 р. № 301 «Про трудові книжки працівника» (Постанова), Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників, затвердженої наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства соціального захисту населення від 29.07.93 № 58 (Інструкція).

Особа, яка загубила трудову книжку (вкладиш до неї), зобов'язана негайно заявити про це власнику або уповноваженому ним органу за місцем останньої роботи. Не пізніше 15 днів після заяви (у разі ускладнення передбачені інші строки) власник або уповноважений ним орган видає працівнику іншу трудову книжку або вкладиш до неї з написом «Дублікат» в правому верхньому кутку першої сторінки.

Дублікат трудової книжки або вкладиша до неї заповнюється за загальними правилами. У розділи «Відомості про роботу», «Відомості про нагородження» і «Відомості про заохочення» при заповненні дубліката вносяться записи про роботу, а також про нагородження і заохочення за місцем останньої роботи на підставі раніше виданих наказів (розпоряджень).

Якщо працівник до влаштування на це підприємство вже працював, то при заповненні дубліката трудової книжки в розділ «Відомості про роботу» у графу 3 спочатку вноситься запис про загальний стаж його роботи до влаштування на це підприємство, який підтверджується документами.

При цьому загальний стаж роботи записується сумарно, тобто зазначається загальна

кількість років, місяців, днів роботи без уточнення, на якому підприємстві, в які періоди часу і на яких посадах працював у минулому власник трудової книжки.

Після цього загальний стаж, підтверджений належно оформленими документами, записується по окремих періодах роботи в такому порядку: у графі 2 зазначається дата прийняття на роботу; у графі 3 пишеться найменування підприємства, де працював працівник, а також цех (відділ) і посада (робота), на яку було прийнято працівника. Запис у дублікаті трудової книжки відомостей про роботу за сумісництвом та за суміщенням професій провадиться за бажанням працівника.

Якщо з поданих документів видно, що працівник переведився на іншу постійну роботу на тому ж самому підприємстві, то про це робиться відповідний запис.

Після цього у графі 2 записується дата звільнення, а у

графі 3 — причина звільнення, якщо у поданому працівником документі є такі дані. У тому разі, коли документи не містять повністю вищезазначених даних про роботу у минулому, в дублікат трудової книжки вносяться тільки ті дані, що є у документах.

У графі 4 зазначаються найменування, дата і номер документа, на підставі якого проведено відповідні записи у дублікаті.

Документи, що підтверджують стаж роботи, повертаються їх власнику. Власник або уповноважений ним орган зобов'язаний сприяти працівникові в одержанні документів, які підтверджують стаж його роботи, що передував влаштуванню на це підприємство.

Не зазначаються у підсумованому загальному стажі роботи, а записуються окремим рядком із посиланням на дату, номер і найменування відповідних документів, крім відомостей, що передбачені у пункті 2.18 цієї Інструкції,

записи про час перебування у народному ополченні та партизанських загонах із зазначенням дати зарахування і дати звільнення із служби, а також про роботу як члена артілі промислової кооперації.

Якщо трудова книжка (вкладиш до неї) стала непридатною (обгоріла, розірвана, забруднена тощо), то власник або уповноважений ним орган за останнім місцем роботи видає працівнику дублікат трудової книжки (вкладиш до неї).

При цьому на першій сторінці трудової книжки, що стала непридатною, робиться надпис «Замість видано дублікат», а книжка повертається її власнику. При працевлаштуванні на нове місце роботи працівник зобов'язаний пред'явити дублікат трудової книжки.

Дублікат трудової книжки також може бути виданий за новим місцем роботи у зв'язку з відсутністю доступу до трудової книжки працівника внаслідок надзвичайної ситуації, передбаченої Кодексом цивільного захисту України, бо проведення антитерористичної операції на території, де працював працівник.

Дублікат видається на підставі заяви працівника та отриманої ним у письмовому вигляді інформації зі штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації про виникнення надзвичайної ситуації або Антитерористичного центру при Службі безпеки України про проведення антитерористичної операції на території, де працював працівник, що надається в довільній формі.

У разі відновлення доступу до трудової книжки записи з дубліката про періоди роботи переносяться до трудової книжки. При цьому на першій

сторінці дубліката робиться напис «Дублікат анульовано», посвідчується печаткою роботодавця за останнім місцем роботи працівника та дублікат повертається його власнику.

РОЗРАХУНКИ ЗА ТРУДОВІ КНИЖКИ ТА ЇХ ЗБЕРІГАННЯ

При виписуванні трудової книжки, вкладиша до неї або дубліката трудової книжки власник або уповноважений ним орган стягує з працівника суму її вартості.

У разі неправильного первинного заповнення трудової книжки або вкладиша до неї, а також псування їх бланків внаслідок недбалого зберігання, вартість зіпсованих бланків сплачується підприємством.

Якщо трудова книжка працівника загублена підприємством внаслідок стихійного лиха або з інших причин, то йому видається дублікат трудової книжки без стягнення її вартості.

Трудові книжки та їх дублікати, що не були одержані працівниками при звільненні, зберігаються протягом 2-х років у відділі кадрів підприємства окремо від інших трудових книжок працівників, які перебувають на роботі. Після цього строку не затребувані трудові книжки (їх дублікати) зберігаються в архіві підприємства протягом 50 років, а по закінченні зазначеного строку їх можна знищити в установленому порядку.

Власник або уповноважений ним орган зобов'язаний постійно мати в наявності необхідну кількість бланків трудових книжок і вкладишів до них. Варто зауважити, що згідно роз'яснення, що міститься в листі Міністерства праці від 03.02.2006 р. № 09-45, за порушення порядку обліку, зберігання і видачі трудових книжок посадова особа, яка відповідає за їх ведення, несе і дисциплінарну, і адміністративну відповідальність.

Згідно з Інструкцією трудові книжки зберігаються на підприємствах, в установах і ор-

ганізаціях як документи суворої звітності, а при звільненні працівника трудова книжка видається йому під розписку в журналі обліку.

Відповідальність за організацію ведення обліку, зберігання і видачу трудових книжок покладається на керівника підприємства, установи, організації.

За порушення встановленого порядку ведення обліку, зберігання і видачі трудових книжок посадова особа, яка відповідає за ведення трудових книжок, несе передбачену законодавством відповідальність. ■

““

**ЗГІДНО РОЗ'ЯСНЕННЯ,
ЩО МІСТИТЬСЯ В ЛИСТІ
МІНІСТЕРСТВА ПРАЦІ ВІД 03.02.2006
№ 09-45, ЗА ПОРУШЕННЯ ПОРЯДКУ
ОБЛІКУ, ЗБЕРІГАННЯ І ВИДАЧІ
ТРУДОВИХ КНИЖОК ПОСАДОВА
ОСОБА, ЯКА ВІДПОВІДАЄ ЗА
ЇХ ВЕДЕННЯ, НЕСЕ І ДИСЦИПЛІНАРНУ,
І АДМІНІСТРАТИВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.**

ОЛЕСЯ СЕРГІЄНКО

Адвокат, бізнес-тренер
ЮФ «Компроміс-Право»

Основним ресурсом в компанії завжди є люди, адже саме завдяки ефективним працівникам можна розвивати бізнес до бажаного рівня. Від персоналу залежить якість та оперативність обслуговування клієнтів, темпи зростання прибутковості, внутрішній клімат та корпоративна культура компанії.

ВАЖЛИВИМ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ УСІХ ПРАЦІВНИКІВ Є ПРАВИЛЬНЕ ДОНЕСЕННЯ ВЛАСНИКОМ МІСІЇ ТА МЕТИ КОМПАНІЇ. БІЗНЕС МАЄ ПРИНОСИТИ СУСПІЛЬНУ ТА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНУ КОРИСТЬ, ЦЕ ДАЄ ПРАЦІВНИКАМ ВІДЧУТТЯ ПРИЧЕТНОСТІ ДО ЧОГОСЬ ГУМАННОГО, ВЕЛИЧНОГО, ПОТРІБНОГО.

**СТАРИЙ ДРУГ КРАЩЕ
НОВИХ ДВОХ:
ЯК ЗВІЛЬНЕННЯ
ПРАЦІВНИКА
ВПЛИВАЄ НА ВАШ
БІЗНЕС**

Тому надзвичайно важливим завданням для власників компаній, керівників є організувати процес навчання і розвиток персоналу в професійній та особистій сферах. Людина має займатися роботою, яка не лише задовольняє її основні потреби (наприклад, отримати заробітну плату), а й надихає, дає відчуття значимості, причетності до розвитку компанії.

ЯК НЕ ВТРАТИТИ ПРАЦІВНИКА

Найчастіше працівники звільняються з таких причин:

- некомпетентне керівництво;
- токсичний внутрішній клімат;
- неналежна заробітна плата;
- неналежні умови праці тощо.

Некомпетентне керівництво — це, іншими словами, авторитарний підхід в управлінні. Наприклад, «я начальник і знаю більше, краще за тебе», «я начальник, а ти дурень», «я начальник, тому у мене більше прав». Таке відношення керівників до свого персоналу гасить в них енергію та мотивацію до роботи, можливість генерувати нові ідеї, вдосконалювати свої можливості, нові таланти, відчувати себе потрібним.

Важливе значення для ефективної роботи усіх працівників має правильне донесення власником місії та мети компанії. Бізнес має приносити суспільну та загальнодержавну користь, це дає працівникам відчуття причетності до чогось гуманного, величного, потрібного.

Також працівники повинні бути впевнені, що у своїй компанії вони захищені, про них турбуються та сприймають

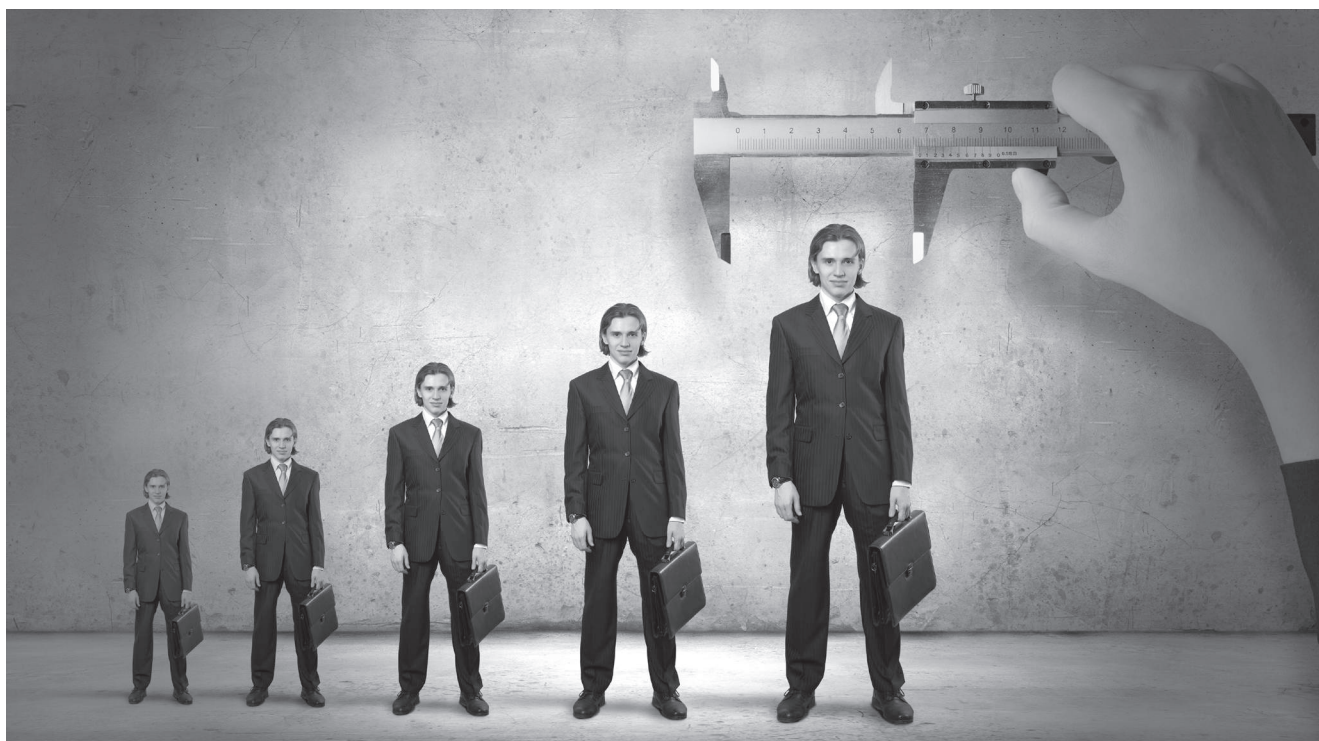
як особистість, а не безлику робочу силу. В даному аспекті важливим є так званий «соцпакет» — компанії купують спортивні абонементи та медичне страхування своїм працівникам, організовують кімнати відпочинку, цікаві виїзні корпоративи з сім'ями, забезпечують смачною кавою, обідами тощо.

Токсичний клімат — ситуація, коли всередині колективу практикуються пусті розмови, критика, осудження, заздорщі, гнів, відсутність довіри, взаєморозуміння та підтримки один одного. Працівники починають сприймати один одного як конкурентів, яким виплачують більшу премію, дають більші можливості, а тому шукають шляхів, щоб «поставити підніжку» колезі. Наявність внутрішньо-організаційних й трудових конфліктів також суттєво впливають на внутрішній клімат в компанії.

Неналежна винагорода за працю виникає, зокрема, коли працівнику обіцяли одні умови заробітку, а в результаті він отримує зовсім інші; або ж якщо власник компанії не узгоджує розміри оплати праці із інфляцією, розвитком ринку праці тощо.

Незадоволення зарплатою — одна із найпопулярніших причин звільнення працівників. Часто трапляються випадки, коли рівень складності роботи значно перевищує рівень заробітної плати, це теж деструктивно впливає на працівника.

Варто зазначити, що деякі власники компаній не зацікавлені в інтенсивному розвитку свого персоналу, який в подальшому починає претендувати на більш високу за-

робітну плату, розуміючи, що на ринку праці його досвід та кваліфікація коштує значно дорожче.

До неналежних умов праці можна віднести відсутність адекватного офісного приміщення, належної якісної техніки, ненормований робочий день, відсутність обіду, оплачуваних відпустки та лікарняного і т.д. Тому є всі шанси, що працівників компанії з такими умовами переманять конкуренти, які запропонують не лише вищу зарплату, але й додатковий комфорт.

“

ЗВІЛЬНЕННЯ ПРАЦІВНИКА — ЦЕ ЗАВЖДИ ПРИВІД ДЛЯ ВЛАСНИКА КОМПАНІЇ ЗАДУМАТИСЯ ПРО ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ В КОЛЕКТИВІ, НАЛЕЖНІ УМОВИ ПРАЦІ, РІВЕНЬ ЗАРПЛАТ.

ЩО РОБИТИ, КОЛИ ВТРАЧАЄШ...

Звільнення працівника може завдати компанії незручностей також у аспекті збереження комерційної таємниці. Власник завжди турбується, щоб працівником не була передана важлива інформація конкурентам. Про це варто подбати наперед — кожен працівник при прийнятті на роботу має підписувати згоду про нерозголошення конфіденційної інформації про компанію. Але чи не найбільшою проблемою можуть стати трудові судові спори з колишніми працівниками, адже це негативно впливає і на репутацію компанії, і на фінансові показники. Тому варто зробити все, щоб у випадку звільнення розійтися з працівником мирно, по закону.

Звільнення працівника — це завжди привід для власника компанії задуматися про психологічний клімат в колективі,

належні умови праці, рівень зарплат. А як сам власник відноситься до персоналу? Чи цікавить його їхній стан здоров'я, особиста ефективність? Скільки часу та грошей він готовий інвестувати в розвиток свого персоналу? Яким чином вирішуються в компанії внутрішньо-організаційні конфлікти? Наскільки ефективна комунікація та взаємодія між працівниками? Усі ці питання повинні отримати чіткі відповіді для розуміння ситуації в компанії.

Спробуйте знайти шляхи для вирішення конфлікту, щиро поговоріть зі співробітником, щоб дізнатися істинні причини його звільнення. Адже втрата цінного працівника може вам коштувати дуже дорого.

Безумовно, перш за все треба зрозуміти причину звільнення. Бувають ситуації, коли людина розуміє, що дана робота їй просто не підходить, тому планує реалізувати себе в іншій сфері.

СКІЛЬКИ КОШТУЄ НОВИЙ СПІВРОБІТНИК?

Щоразу, коли власник компанії бере на роботу нового працівника, він несе додаткові ризики, тому що нова людина — це зажди зона невідомості. Великі компанії навіть звертаються до своєї служби безпеки, щоб отримати більше інформації про потенційного працівника.

Коли власник змінює працівника на нового, він має чітко розуміти: який об'єм інформації про діяльність компанії може знати новий працівник? До якої інформації в компанії він повинен мати обмежений доступ? Який рівень та зону відповідальності можна на нього покласти?

Надзвичайно важливо обдумати, скільки часу потрібно на:

- формування належного рівня довіри до нового працівника;
- введення новачка в курс справ компанії;

- підвищення професійного рівня;
- особистий контроль та навчання працівника безпосереднім керівником.

Зверніть увагу на останній пункт! 1 година роботи власника або відповідного керівника в компанії часто коштує від 150 доларів США, а в середньому на навчання нового працівника потрібно витрачати 2 години часу щоденно.

Таким чином, можна поррахувати, скільки в конкретній ситуації буде коштувати для роботодавця заміна нового співробітника:

150 доларів x 2 години = 300 доларів (витрати за день);

300 доларів x 22

(кількість робочих днів в місяці) = 6600 доларів.

Чи готові ви витратити таку суму на введення в курс справ нового працівника, та ще й не маючи гарантії, що все вдасться?

Можливо, все виллється лише у втрачений час та гроші...

Висновок один: ваш колектив, ваша команда, ваші працівники — це ваша впевненість в успішній роботі вашого бізнесу. Звісно, за умови, якщо у цій команді кожен працює ефективно та на своєму місці. В такому випадку не допускайте звільнень, а тому турбуйтеся про гармонійний розвиток свого персоналу.

Успішні працівники в компанії — запорука процвітаючого бізнесу! ▣

“

ЧИ НЕ НАЙБІЛЬШОЮ ПРОБЛЕМОЮ МОЖУТЬ СТАТИ ТРУДОВІ СУДОВІ СПОРИ З КОЛИШНІМИ ПРАЦІВНИКАМИ, АДЖЕ ЦЕ НЕГАТИВНО ВПЛИВАЄ І НА РЕПУТАЦІЮ КОМПАНІЇ, І НА ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ. ТОМУ ВАРТО ЗРОБИТИ ВСЕ, ЩОБ У ВИПАДКУ ЗВІЛЬНЕННЯ РОЗІЙТИСЯ З ПРАЦІВНИКОМ МИРНО, ПО ЗАКОНУ.

ВАЛЕРІЙ КУШНІР

Адвокат,
ЮК «Мистецтво права»

АННА ЗАЙЦЕВА

Адвокат,
ЮК «Мистецтво права»

Сучасна юриспруденція складається не лише із системи законів та правил, а і з практики застосування таких законів або їх окремих положень. На жаль, деякі закони органами державної влади (всіма її трьома гілками) тлумачаться з позиції власної вигоди. У даній статті мова йтиме про те, як держава арештовує ліміти ПДВ, вбиваючи бізнес та законність в Україні.

БЛОКУВАННЯ ЛІМІТІВ ПДВ ПРИЗВОДИТЬ ДО ПОВНОГО ЗУПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ, А ОТЖЕ, СТАВИТЬ ПІД ЗАГРОЗУ ІСНУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

БЛОКУВАННЯ ПДВ-РАХУНКІВ. ЧИ ЗАКОННО ЦЕ?

Починаючи з листопада 2017 року і до сьогоднішнього дня національні суди постановляють ухвали в рамках досудових розслідувань кримінальних проваджень за статтями 205-1 та 212 Кримінального кодексу України (далі КК України), якими накладають арешти на суми ПДВ в системі електронного адміністрування ПДВ (ліміту ПДВ) підприємств, на які платники мають право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних, із заборону службовим особам та працівникам таких підприємств використовувати або будь-яким чином відчужувати вказане майно.

Сторона обвинувачення знаходить підстави вважати, що сума ПДВ в системі електронного адміністрування ПДВ (ліміту ПДВ) по суб'єктах підприємницької діяльності, на яку платники мають право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних, є предметом протиправної діяльності, отримані внаслідок проведення незаконної діяльності, і сума ПДВ в системі електронного адміністрування ПДВ (ліміту ПДВ) по підприємствах може бути використана для надання безпідставного податкового кредиту з ПДВ підприємствам реального сектору економіки, що призведе до їх втрати і унеможливить відшкодування шкоди державі та встановлення причетних до злочину осіб.

Також обґрунтуванням застосування такого протиправного «заходу забезпечення кримінального провадження» є те, що начебто кошти, розміщені

ні на рахунках підприємств, щодо ліміту ПДВ яких застосовується арешт, є предметом кримінального правопорушення, передбаченого статтею 212 КК України. Таким чином, метою арешту грошових коштів розміщених на рахунку, слідчі судді зазначають збереження речових доказів, що відповідає вимогам статті 98, пункту 1 частини 2, частини 3 статті 170 Кримінального процесуального кодексу України (далі КПК України).

Зазначають і про те, що за вчинення злочину, передбаченого статтею 209 КК України, одним із видів покарання передбачено конфіскацію коштів (майна), яке отримано злочинним шляхом. З метою забезпечення подальшої конфіскації майна та коштів, які підпадають під спеціальну конфіскацію, а також з метою відшкодування шкоди, завданої внаслідок вчинення кримінального правопорушення, виникла необхідність у накладенні арешту на розрахункові рахунки юридичних осіб, що передбачено частинами 1, 2, 3 статті 170 КПК України та санкцією статті 209 КК України.

Зазначені дії є прямим тиском на бізнес в Україні, оскільки блокування лімітів ПДВ призводить до повного зупинення діяльності підприємств, а отже, ставить під загрозу існування підприємницької діяльності.

Така позиція органу досудового розслідування та слідчих суддів прямо суперечить нормам діючого законодавства.

Відповідно до положень частини 1 статті 170 КПК України, арештом майна є тимчасове (до скасування у встановленому порядку) позбавлення за ухвалою слідчого судді або

суду права на відчуження, розпорядження та/або користування майном, щодо якого існує сукупність підстав чи розумних підозр вважати, що воно є доказом злочину, підлягає спеціальній конфіскації у підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, третіх осіб, конфіскації у юридичної особи, для забезпечення цивільного позову, стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди, можливої конфіскації майна. Арешт майна скасовується у встановленому КПК України порядку.

Тобто, арешт накладається на майно, щодо якого існує сукупність підстав чи розумних підозр вважати, що воно є доказом злочину, підлягає спеціальній конфіскації, для забезпечення цивільного позову, стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди, можливої конфіскації майна.

Частиною 3 статті 170 КПК України визначається, що у випадку, передбаченому пунктом 1 частини другої цієї статті, арешт накладається на майно будь-якої фізичної або юридичної особи за наявності достатніх підстав вважати, що воно відповідає критеріям, зазначеним у статті 98 цього Кодексу.

“

СУМА ЛІМІТУ ПДВ В СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ НЕ Є МАЙНОМ ПІДПРИЄМСТВА. ЛІМІТ ПДВ НЕ МОЖЕ БУТИ ДОКАЗОМ, ЙОГО НЕМОЖЛИВО КОНФІСКУВАТИ, ЗДІЙСНИТИ ЙОГО ВІДЧУЖЕННЯ ТА СПРЯМУВАТИ НА ПОГАШЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПОЗОВУ.

Зі змісту ухвал вбачається, що арешт накладено саме в рамках пункту 1 частини другої статті 170 КПК України, а саме, з метою забезпечення зберігання речових доказів.

Відповідно до частини 1 статті 98 КПК України, речовими доказами є матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення.

Таким чином, арешт накладається виключно на майно (матеріальні об'єкти) у передбачених випадках.

Сума ліміту ПДВ в системі електронного адміністрування ПДВ не є майном підприємства. Ліміт ПДВ не може бути

доказом, відповідно до положень статті 98 КПК України, його неможливо конфіскувати, здійснити його відчуження та спрямувати на погашення цивільного позову.

Керуючись статтею 316 ЦК України, зазначимо, що правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб.

Згідно зі статтею 200-1.1. Податкового кодексу України (далі ПК України), система електронного адміністрування податку на додану вартість забезпечує автоматичний облік ПДВ в розрізі платників податку. Тобто, система електронного адміністрування ПДВ — це база даних ДФС, яка аналізує та проводить автоматичний облік ПДВ по кожному підприємству. Показники (суми ліміту ПДВ) є за своєю суттю обліком господарських операцій платника ПДВ в електронній системі, що здійснюється відповідно до вимог ПК України.

Отже, підприємство не має права власності на ліміт ПДВ,

оскільки, за своєю суттю, ліміт — це показник здійснення господарської операції та не є грошовими коштами або електронними грошима.

Наголошуємо на тому, що неправомірним також є ототожнення понять «актив підприємства» і «ліміт ПДВ» в системі електронного адміністрування ПДВ.

Згідно статті 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», активи — це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Натомість, ліміт ПДВ — це лише показник в системі електронного адміністрування ПДВ, який утворюється внаслідок здійснення господарських операцій та відображення цих операцій в обліку з податку на додану вартість.

Відповідно до пункту 2 Розділу II Прикінцевих положень За-

кону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення адміністрування податку на додану вартість» (№ 643-VIII від 16.07.2015 року), на рахунки в системі електронного адміністрування податку на додану вартість не поширюється дія Закону України «Про виконавче провадження». Зокрема, на кошти, що перебувають на таких рахунках, не може бути накладено арешт та звернено стягнення.

Аналогічної правової позиції дотримується Шевченківський районний суд м. Києва у своїй ухвалі № 761/19264/18 від 25.05.2018 року та Оболонський районний суд м. Києва в ухвалі № 756/4706/18 від 25.04.2018 року. В ухвалах зазначено: «Проте в клопотанні слідчий просить накласти арешт на активи — суми ліміту ПДВ... Однак, вказане майно не має ознак переліку майна, яке визначено в ч.10 ст. 170 КПК України, на вказаний в

клопотанні об'єкт, який не є майном в розумінні ч.10 ст. 170 КПК України, не може бути накладений арешт».

Отже, сума ліміту ПДВ не є активом підприємства, а значить не є майном підприємства. Тому можна стверджувати про протиправність накладення даного арешту, оскільки відповідно до положень кримінального процесуального законодавства України арешт може бути накладено виключно на майно. Тобто на те, що є матеріальним об'єктом.

Таким чином, посилення суду на застосування арешту лімітів ПДВ з метою зберігання речових доказів є протиправним, оскільки ліміти ПДВ неможливо вважати речовими доказами, а отже, вчиняти будь-які дії відносно них.

Суттєвим фактом також є те, що відповідно до частини 5 статті 170 КПК України, у випадку, передбаченому пунктом 3 частини другої цієї

статті, арешт накладається на майно підозрюваного, обвинуваченого, засудженого або юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, за наявності достатніх підстав вважати, що суд у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України, може призначити покарання у виді конфіскації майна або застосувати до юридичної особи захід кримінально-правового характеру у виді конфіскації майна.

Відповідно до частини 4 статті 170 КПК України, у випадку, передбаченому пунктом 2 частини другої цієї статті (арешт майна допускається з метою забезпечення: збереження речових доказів; спеціальної конфіскації; конфіскації майна як виду покарання або заходу кримінально-правового характеру щодо юридичної особи; відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов), чи стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди), арешт накладається на майно підозрюваного, обвинуваченого, засудженого або третьої особи за наявності достатніх підстав вважати, що воно підлягатиме спеціальній конфіскації у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України.

Необхідно звернути увагу на пункт 2 частини 2 статті 173 КПК України. За аналогією зазначимо, що доцільним накладення арешту на майно може бути виключно у тому випадку, якщо таке майно можливо буде використати як доказ у кримінальному провадженні. Оскільки ліміти ПДВ, на які було накладено арешт, не належать вищевка-

заним підприємствам, не відповідають критеріям поняття «речовий доказ», вони фізично та процесуально не можуть бути у подальшому використані в рамках розслідування кримінального провадження. Разом з тим, нова редакція пункту 3 частини 2 статті 173 КПК України визначає, що особливістю накладення арешту на майно є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення або суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність.

Важливою є і сама форма судових рішень, якими накладається арешт на ліміти ПДВ. Проаналізувавши більшість ухвал слідчих суддів, можна помітити, що однією ухвалою накладається арешт на ліміти ПДВ близько десятка підприємств одночасно.

Такі рішення прямо суперечать положенням пункту 6 листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.04.2013 року № 223-559/0/4-13 «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження». У вказаному пункті говориться, що у межах одного кримінального провадження клопотання про застосування заходів забезпечення, у тому числі запобіжних заходів, вноситься щодо кожної особи окремо.

З такою думкою погодився Жовтневий районний суд м. Запоріжжя у своїй ухвалі

від 04.07.2018 року у справі № 331/3705/18.

Акцентуємо увагу і на тому, що не існує жодного законного інструмента реалізації такого арешту в ДФС України, оскільки сама система електронного адміністрування ПДВ не передбачає можливості накладення арешту, а тому є всі підстави вважати, що певні посадові особи ДФС України, які мають фізичний доступ до вказаної системи, здійснюють протиправне втручання у електронну систему, що є прямим перевищенням повноважень.

Аналіз норм права дозволяє стверджувати, що судді виносять завідомо неправосудні рішення, які вони приймають «на замовлення» слідчих та прокурорів.

На сьогодні адвокати формують позитивну практику скасування таких арештів. Залишилося подолати негативну практику їх накладення. ■

ПРОАНАЛІЗУВАВШИ БІЛЬШІСТЬ УХВАЛ СЛІДЧИХ СУДДІВ, МОЖНА ПОМІТИТИ, ЩО ОДНІЄЮ УХВАЛОЮ НАКЛАДАЄТЬСЯ АРЕШТ НА ЛІМІТИ ПДВ БЛИЗЬКО ДЕСЯТКА ПІДПРИЄМСТВ ОДНОЧАСНО, ЗАМІСТЬ КОЖНОГО ПІДПРИЄМСТВА ОКРЕМО.

**ДОСВІД,
ЯКОМУ МОЖНА ДОВІРЯТИ**

ЧИТАЙТЕ НАС В ІНТЕРНЕТІ

WWW.FEMIDA.UA

ПОШУК

